

Arkivkatalog

GMA 02/2016
Aksesjon GMH2016-007

Kjøpmann Hans T. Simonsen,
Brattholmen

1944-1955

2.september 2016
Tove Johansen, Gjenreisningsmuseet

Fotograf ukjent. F.v. Hermann, Bjørg og Hans Simonsen.
Brattholmen mai 1945

GJENREISNINGSMUSEET
FOR FINNMARK OG NORD-TROMS
HAMMERFEST

Innhold

Innledning.....	3
Om kjøpmann Hans T. Simonsen	3
Om handelstedet på Brattholmen	3
Om arkivet	4
Kilder.....	5
Arkivmateriale	6
Korrespondanse 1945-1949	6
Korrespondanse vedrørende regninger/fakturaer1945-1946	6
Skriv og rapporter vedrørende skatter og avgifter 1946	6
Skriv og trykksaker vedrørende fordeling av byggematerialer 1945-1951.....	6
Krigsskadetrygden 1947-1953.....	7
Skriv og gjenparter vedrørende forsyninger til sivile 1945-1946.....	7
Regninger/fakturaer 1944-1953.....	7
Rasjoneringkort for matvarer 1951-1953	7
Aviser og publikasjoner 1944-1946.....	8
Kvitteringsbøker/regnskapsbøker 1939-1955.....	8
Konstituert lensmannen i Lebesby og Kjøllefjord og rodeforstander	8
Mineraloljebeholdningen	8
Innrulling av mannskaper.....	8
Tillegg	9
Nåler til inntekt for Lebesby helselag.....	9
Kopi av særoppgave i historie	9
Kopi av dagbokavskrift 1944-1945	9

Innledning

I perioden arkivet omfatter opplevde Finnmark og Brattholmen i Lebesby kommune, krig, evakuering, brenning og gjenoppbygging. Noen unndro seg evakuering og overvintret i gammer eller rømte østover til de frigjorte områdene i oktober/november 1944. Det var viktig for norske myndigheter å få i gang en administrasjon og markere norsk suverenitet. I tillegg måtte en straks få oversikt over personer som hadde blitt igjen i områdene etter hvert som tyskerne trakk seg ut: innhente etterretningsinformasjon og skaffe forsyninger til befolkningen. Kjøpmann Hans T. Simonsen var en sentral mann i denne første tiden.

Om kjøpmann Hans T. Simonsen

Hans Torvald Simonsen ble født i Kistrand 12. november i 1912 av foreldrene Hermann Torvald Simonsen og Olga Olava (tidl. Lillebo). Faren Hermann Torvald Simonsen dro til Brattholmen i 1913 for å bygge opp handelsstedet og etter noen år flyttet hele familien fra Kistrand til Brattholmen. Hans T. Simonsen overtok som eldste sønn ansvaret for driften av handelsstedet i midten av 1930-årene.

Hans giftet seg med Bjørg (tidl. Husby) 24.juni 1944 og de fikk ei datter Inger Marie i 1946.

Hans T. Simonsen var konstituert som lensmann i Lebesby i perioden 6. desember 1944 til og med 28. februar 1945. Han fikk ordførerens myndighet og var samtidig forsyningsleder for området. Fra 1. juni 1947 ble han ansatt som poståpner ved Laksefjordbotn poståpneri. Han ble valgt som rodeforstander i kretsen av Lebesby formannskap 16.mars 1948. Han var medlem av forsyningsnemnda fra november 1945 og ble utnevnt som setteverge for umyndige barn av overformynderiet i 1948.

Hans T. Simonsen la ned driften i 1973 og flyttet til Lakselv. Fiskekjøpet ble tidlig leid ut til en forvalter hvor Rebbestad i Kjøllefjord hadde forvaltningsansvaret. Fiskeoppkjøpet var i drift fram til og med 1984.

Hans T. Simonsen døde 25.november 2002. Etter hans død er handelsstedet beholdt av etterkommerne som feriebosted. Familien har i de siste årene drevet et omfattende restaureringsarbeid av det gamle handelstedet.

Om handelstedet på Brattholmen

Brattholmen er ei øy i Laksefjorden i Lebesby kommune. Handelsstedet hadde tidligere adresse Laksefjordbotn.

Brattholmen ble kjøpt opp av far til Hans T. Simonsen, Hermann Torvald Simonsen i 1903 fra Hans A. Isachsen. Der bygde han opp handelsstedet som ble butikk, telegrafstasjon, skipsekspedisjon, fiskemottak og etter hvert poståpneri. Oppbygginga av stedet skjedde over flere år og under de første årene av etableringen bodde familien i Kistrand.

Hermann Simonsen hadde tre barn med første kona, Olga Olava (tidl. Lillebo): Olga Marie (f.1910) Hans Torvald (f.1912) og Torleif (1916). Da hun døde i 1916, giftet Hermann seg på nytt med Synnøve og fikk 4 barn: Rolv (1918), Knut (1920), Arne (1921) og Gustav (1923). Hermann Simonsen (født 1. august 1875) døde 22. november 1951.

Hermann Torvald Simonsen fikk bygd båten «M/S Heimdal» i 1935 som ble brukt til transport, skyss, oppdrag for veivesenet og fiske langs kysten i sesongene (drevet av de yngste sønnene). Da tyskerne kom sommeren 1940, rekvirerte de «M/S Heimdal» til enkeltoppdrag. Samme år startet tyskerne byggingen av et større kystbatteri i nordenden av Brattholmen med en besetning på 150 mann. Telegrafstasjonen ble beslaglagt og alle samtaler måtte gå gjennom en stasjonsvakt som var utplassert der. Radioer og skytevåpen ble samlet inn og beslaglagt. I 1942 deserterte en tysk soldat, Gerhard Wasserstrass. Lokalbefolkninga hjalp til med flukten, han overlevde krigen, men fikk ikke oppholdstillatelse i Norge og måtte reise tilbake til Øst-Tyskland. Familien Simonsen forsøkte like etter krigen å komme i kontakt med Wasserstrass, uten resultat.

Handelsstedet ble brent 9. november 1944. Familien rømte til fjells for å unndra seg evakuering. 18. november begynte familien å bygge en gamme i Klokkervikbukta på Brattholmen hvor de overvintret. 20. november 1944 ble brua over Adamsfossen sprengt, folk regnet da med at tyskerne var dratt og begynte å besøke hverandre i gammene. Den 6. desember 1944 kom Olaf Olsen som hadde vært østpå og i kontakt med norske myndigheter, til gammen med et telegram om at Hans Simonsen var utnevnt som lensmann og forsyningssjef. Allerede i januar 1945 hadde de begynt å gjenoppbygge kaianlegget slik at de raskt kunne ta imot forsyninger. 24. januar kom de første varene østfra. 25. april begynte arbeidet med å reparere telefonlinjene og 30. april ble telefonapparatet montert i gammen. 18. mai 1945 flyttet de fra gammen til bua på plassen og fikk installert telefon.

«M/S Heimdal» ble tatt av tyskerne høsten 1944 og ble etter hvert ført til Tromsø. En kjentmann (Sandvik fra Sværholt som var evakuert til Tromsø) lyktes å frigi båten til fiske og beholdt den til frigjøringa til at brødrene Rolv og Gustav Simonsen kunne hente den hjem. Båten ble viktig som transport- og skyssbåt under gjenreisninga. Båten ble solgt i 1962.

Om arkivet

Arkivet etter kjøpmann Hans T. Simonsen ble oppdaget av hans datter Inger Marie og hennes mann Jan Willy Hoem i 2003. Det ble funnet i et lite kott med tykke vegger på stasjonen som har vært brukt som telefonrom. Dette er materiale i hovedsak fra 1944-1955 og inneholder generell korrespondanse, fakturaer/regninger, forsyninger til lokalbefolkninga like etter frigjøringa, rasjoneringskort, rundskriv og mye mer. En del korrespondanse ligger også i de andre seriene. Dette gjelder særlig serien «Korrespondanse, rundskriv, varelistor, prislistor, tilbud/reklame, regninger mv.»

Arkivet ble avlevert til gjenreisningsmuseet ved Nina Planting Mølmann i 2015 og har vært oppbevart hos Interkommunalt arkiv Finnmark (IKAF). Det skal foreløpig oppbevares i IKAFs lokaler i Lakselv. Arkivet har fått aksjonsnummer GMH 2016-007 og arkivnummer GMA 02/2016. Materialet utgjør 0,9 hyllemeter (9 bokser) og er ordnet av Tove Johansen, arkivar og samlingsrådgiver, Gjenreisningsmuseet for Finnmark og Nord-Troms.

Hammerfest 2. september 2016

Foto: Tove Johansen, samlingsrådgiver gjenreisningsmuseet: Før og etter

Kilder

- Samtaler med Inger Marie og Jan Willy Hoem i juni 2016
- Nettsidene Brattholmen.net og facebook.com/Brattholmen laget av Tor Magne Hoem, barnebarn til Hans T. Simonsen
- Arkivmaterialet

Arkivmateriale

Korrespondanse 1945-1949

Serien inneholder en blanding av personlige brev, brev stilet til kjøpmannen og brev til/fra offentlige kontorer. Den inneholder blant annet rapporter fra «M/B Ingrid», meldinger og brev fra postmesteren i Honningsvåg, om deling av administrasjonen i Gamvik og Lebesby herreder, om vareleveranser, navnelister over utdeling av gavepakker fra Danmark, om forsyninger og behov, brev fra gavekomiteen i Kjøllefjord, brev til lensmannen i Lebesby, brev om innrulling av mannskaper, oversikt over materialsituasjonen i Nord-Troms og Finnmark, oversikt over hva som ble berget fra Veines skolekapell, hefter fra «Finnmarks Vel», privat brev om hjelp til å frakte sørover en Ariel motorsykel som var gjemt unna med rapport om evakuering, julebrev, skjemaer Forsynings- og gjenreisningsdepartementet om husdyrbestanden og hefte «Et bedre Finnmark»

B1	1945-1949	Korrespondanse mv.
B1	1945-1946	Korrespondanse mv.
B1	1947	Korrespondanse mv.
B1	1947-1948	Korrespondanse mv.
B1	1949	Korrespondanse mv.
B2	1949-1950	Korrespondanse mv.

Korrespondanse vedrørende regninger/fakturaer 1945-1946

B2	1945-1946	Korrespondanse, rundskriv, vareliste, prisliste, tilbud/reklame, regninger mv. (1)
B2	1945-1946	Korrespondanse, rundskriv, vareliste, prisliste, tilbud/reklame, regninger mv. (2)
B2	1945-1946	Korrespondanse, rundskriv, vareliste, prisliste, tilbud/reklame, regninger mv. (3)
B3	1945-1946	Korrespondanse, rundskriv, vareliste, prisliste, tilbud/reklame, regninger mv. (4)

Skriv og rapporter vedrørende skatter og avgifter 1946

B3	1946	Skatter og avgifter: Omsetningsavgift, statsskatteseddel, kvitteringer telefon og innlevering av telegrammer, korrespondanse med herredskassereren i Kjøllefjord
----	------	--

Skriv og trykksaker vedrørende fordeling av byggematerialer 1945-1951

B3	1945	Korrespondanse om fordeling av byggematerialer (som medlem av Lebesby arbeidsnemnd)
B3	1945-1951	Korrespondanse med Lebesby og Kjøllefjord byggenemnd/byggekontor, skisse hustegninger, rundskriv, trykksak: Gjenoppbygningen av Finnmark og Nord-Troms, oversikt over arbeidere på Simonsens kaianlegg, lønningslister, bilag mv.

B3	1947-1949	Månedsoppgaver over beholdning, tilgang og avgang av byggematerialer og – artikler, skjemaer utfylte og ikke utfylte, rundskriv fra Finnmark Fylkesgjenreisningsnemnd og Finnmarkskontoret
B4	1946-1947	Rekvisisjoner byggematerialer (anviser Lebesby byggekantor)
B4	1947-1948	Korrespondanse med Lebesby og Kjøllefjord byggenemnd: Utdeling av bygningsmateriale, rundskriv, rekvisisjoner mv.

Krigsskadetrygden 1947-1953

Materialet inneholder spørreskjemaer både fra krigsskadetrygden for bygninger og for løsøre, korrespondanse om overføring av krigsskadeerstatning, rundskriv om krigsforsikring for varelagre, skjema for bygningsbeskrivelse, skisse/tegning over våningshus, søknadsskjema til krigsskadetrygden, opplysnings- og takstdokumenter, kausjonserklæring, skisse/tegning over rorbu, foreløpig erstatningsbevis, kontrakt om kjøp av provisoriske hus, erstatningsberegninger mv. Dette er korrespondanse med byggenemnd, bank, formannskap og distriktsarkitekt.

B4	1947-1953	Krigsskadetrygden
B4	1947-1953	Krigsskadetrygden

Skriv og gjenparter vedrørende forsyninger til sivile 1945-1946

B5	ukjent	Telegrambok: Gjenparter av varebestillinger
B5	1945	Forsyninger til sivile (lapper med oversikt over utdeling av varer) samt bok over personer og fødselsdato og år (liste over personer i området?)
B5	1945	Forsyninger til sivile (lapper med oversikt over utdeling av varer)
B5	1945	Forsyninger til sivile (lapper med oversikt over utdeling av varer)
B5	1945-1946	Regninger

Regninger/fakturaer 1944-1953

B6	1945-1946	Regninger/fakturaer mv. Inneholder også lister over personer i området samt noe korrespondanse. Merket A-E, (her ligger også kortet «hallo i gammen») men bare delvis ordnet alfabetisk på firmanavn (1)
B6	1944-1945	Regninger/fakturaer mv. (F-PQ) (2)
B6	1945	Regninger/fakturaer mv. (R-ZÆØ) (3)
B6	1949-1953	Regninger/fakturaer, akkordoppgjør mv.

Rasjoneringkort for matvarer 1951-1953

B7	1951-1953	Rasjoneringkort for matvarer (fra Lebesby forsyningsnemnd). Varefordelingskort (kun for Finnmark)
B7	1951-1953	Rasjoneringkort for matvarer
B7	1952-1953	Rasjoneringkort for matvarer

Aviser og publikasjoner 1944-1946

- B7 1944-1947 Aviser: Finnmarksposten 1946-1947 (3 stk.). Norsk Tidend 1944-1945 (3stk.)
- B7 1946-1947 Publikasjoner fra Finnmarkskontoret: Meldinger og «Gjenreisningen». Melding Finnmark Vel
- B7 Skjema blokk: Meglerregning til Finnmarkskontoret

Kvitteringsbøker/regnskapsbøker 1939-1955

- B8 1939-1945 Kvitteringsbok handel: Gjenparter.
- B8 1942-1955 Små regnskapsbøker merket 1. Gustav Simonsen, 2. Knut Simonsen: Diverse gjeld fra butikk, telefon og post..?, 3. Arbeidslaget 1952 ?, 4. Kontrabok for Peder Larsen, Elvevik 1942. Lag. 5. Husholdningsbok 1955
- B8 1945-1946 Kvitteringsbøker (3 stk.): Gjenparter

Konstituert lensmannen i Lebesby og Kjøllefjord og rodeforstander

Hans T. Simonsen var konstituert som lensmann i Lebesby i perioden 6. desember 1944 til og med 28. februar 1945. Han ble valgt som rodeforstander i kretsen av Lebesby formannskap 16.mars 1948.

Mineraloljebeholdningen

- B9 1945-1946 Lensmannen i Lebesby og Kjøllefjord: Mineraloljebeholdningen: Rundskriv og oppgave (rapport)

Innrulling av mannskaper

- B9 1946,1948 Lensmannen i Lebesby og Kjøllefjord (rodeforstander): Innrulling av mannskaper – skjemaer rodebevis

Tillegg

Nåler til inntekt for Lebesby helselag

B9 ukjent Nåler fra Lebesby helselag

Kopi av særoppgave i historie

B9 1965-1966 Kopi av særoppgave i historie av datter Inger Marie: «Indre Laksefjord, okkupasjonsårene 1940-45»

Kopi av dagbokavskrift 1944-1945

Den originale dagboka er egentlig en liten rød almanakk hvor det er notert hendelser fra 1. november 1944 til og med 12. september 1945. Almanakken var opprinnelig gitt til kona, Bjørg, som julegave i 1943.

B9 01.11.1944-12.9.1945 Kopi av avskrift av dagbok skrevet av Hans T. Simonsen

Neste ledige nummer B10